

K.P.S.E.A
TATHMINI YA SHULE YA MSINGI
KAZI YA NYUMBANI, 2026
GREDI YA 6 - KISWAHILI LUGHA
Muda: Saa 1 Dakika 40

TAARIFA ZA MWANAFUNZI

Jina: _____ Shule: _____

Nambari ya Tathmini: _____ Tarehe: _____

Nambari ya Shule: _____ Sahihi: _____

MAELEKEZO KWA WANAFUNZI

1. Andika jina lako, jina la shule yako na nambari yako ya mthani katika nafasi ulizoachiwa.
2. Andika tarehe, nambari ya shule yako kisa weka sahihi yako.
3. Mtahiniwa ahakikishe kuwa kurasa zote kwenye kijitabu hiki zimepigwa chapa.
4. Andika insha kama ulivyoelekezwa.

JEDWALI LA ALAMA

SEHEMU	INSHA	LUGHA	KUSI/KUZU	ASILIMIA (%)	KUZ 1	KUZ 2	KUF 1	KUF 2	KUK 1	KUK 2	CHI 1	CHI2
KIWANGO CHA ALAMA	ALAMA 20	ALAMA 30	ALAMA 30		90-100	75-89	58-74	41-57	31-40	21-30	11-20	1-10
POINTI					8 POINTI	7 POINTI	6 POINTI	5 POINTI	4 POINTI	3 POINTI	2 POINTI	1 POINTI
JUMLA YA ALAMA ZA MWANAFUNZI												

Zoezi 1: MAZUNGUMZO (ALAMA 5)

Soma mazungumzo yafuatayo kati ya Amina na Juma kisha ujaze nafasi zilizoachwa wazi kwa maneno yanayofaa.

Amina: Hujambo Juma? Linalokusumbua leo ni nini mbona una huzuni hivi?

Juma: (1) _____ Amina. Nina huzuni kwa sababu nimepoteza kitabu changu cha Kiswahili cha "Kizazi Kipya".

Amina: Pole sana rafiki yangu. Je, (2) _____ vizuri kwenye mkoba wako au chini ya dawati?

Juma: Asante kwa kunipa pole. Ndio, nimepotafuta kote lakini sijakipata. Nafikiri kuna mtu aliyekichukua kimakosa.

Amina: Usijali, twende kwa (3) _____ wa darasa tumpigie ripoti ili atusaidie kukitafuta.

Juma: Hilo ni wazo nzuri sana. Je, unadhani atakuwa ofisini kwa sasa?

Amina: Naam, mwalimu wa zamu alisema kuwa walimu wote wa gredi ya sita wako ofisini wakisahihisha (4) _____ za mwisho wa muhula.

Juma: Haya, twende upesi kabla ya kengele ya (5) _____ ya kurejea nyumbani haijagongwa.

Amina: Twende basi!

Zoezi 2: JALIZO (ALAMA 10)

Soma kifungu kifuatacho kisha ujaze nafasi zilizoachwa wazi kutoka nambari 6 hadi 15 kwa kuchagua neno lifaalo zaidi.

Afya ya binadamu ni (6) _____ kubwa sana maishani. Ili kudumisha afya bora, ni muhimu (7) _____ mazingira yetu yakiwa safi kila wakati. Sisi sote tunapaswa (8) _____ taka katika mapipa maalum badala ya kuzitupa hovyoy. (9) _____ mikono kwa maji tiririka na sabuni kabla ya kula na baada ya kutumia choo husaidia kuzuia magonjwa (10) _____ kama vile kikohozi na kipindupindu.

Mbali na usafi, mwili unahitaji mlo (10) _____ ulio na virutubisho vyote muhimu. Watoto (11) _____ wanashauriwa kuepuka vyakula vyenye sukari nyingi (12) _____ peremende na keki kwa sababu vinaharibu meno. Mazoezi ya viungo (13) _____ asubuhi au jioni hufanya miili yetu kuwa (14) _____ na yenye nguvu. Tukizingatia haya yote, hatutakuwa (15) _____ wagonjwa mara kwa mara.

6. A. adhabu	B. hazina	C. hasara	D. hatari
7. A. kuweka	B. kuwekwa	C. kulinda	D. kudumisha
8. A. kutupa	B. kuficha	C. kuchoma	D. kuzika
9. A. Kufua	B. Kuosha	C. Kunawa	D. Kupiga
10. A. mengi	B. mbalimbali	C. mabaya	D. magumu
11. A. kamili	B. bora	C. kamili	D. kamili
12. A. wote	B. yote	C. wowote	D. zote
13. A. kama vile	B. kwa ajili	C. badala ya	D. pamoja na
14. A. ya	B. wa	C. za	D. kwa
15. A. changamfu	B. goigoi	C. dhoofika	D. lalamika
16. A. kukutana	B. kupatwa	C. kuugua	D. kupata

Zoezi 3: LUGHA NA SARUFI (ALAMA 30)

Jibu maswali yafuatayo kulingana na maagizo uliyopewa.

17. Tambua sauti seli (konsonanti) na sauti ghuna (vokali) katika neno hili: (Alama 2)

Kalamu

Vokali: _____

Konsonanti: _____

18. Andika wingi wa sentensi ifuatayo: (Alama 2)

Ufunguo huu mrefu umepotea jana usiku.

19. **Akifisha sentensi ifuatayo kwa kutumia alama zinazofaa:** (Alama 2)

mama aliniambia nenda sokoni ukanunue nyanya kitunguu na chumvi

20. **Taja ngeli ya majina yafuatayo:** (Alama 2)

(a) Chakula - _____

(b) Ukuta - _____

21. **Kamilisha methali zifuatazo:** (Alama 2)

(a) Asiyesikia la mkuu _____

(b) Akili ni nywele _____

22. **Andika kinyume cha neno lililopigiwa mstari:** (Alama 2)

Mwalimu aliamuru wanafunzi **wasimame** uwanjani.

23. **Chagua kiunganishi kifaacho kujaza nafasi iliyoachwa wazi:** (Alama 1)

Yohana alifanya kazi kwa bidii _____ hakupata mshahara mzuri. (ingawa, kwa sababu, kwa hiyo)

24. **Tegua kitendawili kifuatacho:** (Alama 1)

Kuku wangu ametagia miingiba.

25. **Andika tarakimu zifuatazo kwa maneno:** (Alama 2)

(a) 4,500 - _____

(b) 12,050 - _____

26. **Tambua aina za maneno yaliyopigiwa mstari (Nomino, Kiwakilishi, Kitenzi, Kivumishi):** (Alama 3)

Yule mtoto **anakula** embe **bivu** .

i. Yule - _____

ii. anakula - _____

iii. bivu - _____

27. Kamilisha jedwali lifuatalo la kulinganisha wanyama na watoto wao: (Alama 2)

Mnyama	Mtoto wake
Ng'ombe	Ndama
Kuku	(a) _____
Simba	(b) _____

28. Badilisha sentensi ifuatayo kuwa katika hali ya kukataa (Ukanushaji): (Alama 2)

Sisi tunasoma hadithi nzuri kila asubuhi.

29. Jaza nafasi zilizoachwa kwa kutumia vimilikishi vinavyofaa: (Alama 2)

(a) Kitabu _____ (changu / langu) kimechanika kurasa zake.

(b) Miguu _____ (zao / yao) ilikuwa na matope mengi baada ya mvua.

30. Ni nini maana ya neno la akisami lifuatalo? (Alama 1)

1/7

31. Andika sentensi hii katika wakati ujao: (Alama 2)

Wakulima wanavuna mahindi shambani.

Zoezi 4: KIFUNGU CHA KUSOMA (ALAMA 5)

Soma kifungu kifuatacho kwa makini kisha ujibu maswali yanayofuata.

Hapo zamani za kale, katika kijiji cha Malimbe, kulikuwa na mzee mmoja mwenye hekima nyingi aliyeitwa Mzee Juma. Kijiji hiki kilijulikana sana kwa ukulima wa matunda na mboga za majani kutokana na udongo wake wenye rutuba na mto uliotiririka maji mwaka mzima. Hata hivyo, changamoto kubwa iliyowakabili wanakijiji hawa ilikuwa ni uharibifu wa mazingira uliosababishwa na vijana waliokata miti kiholela kwa ajili ya kuchoma mkaa na kupata kuni.

Mzee Juma alipoona misitu inaanza kutoweka na chemchemi za maji zikianza kukauka, alihisi uchungu mkubwa moyoni mwake. Alijua fika kwamba bila miti, mvua ingepungua na njaa ingebisha hodi kijijini mwao. Siku moja, aliamua kuitisha mkutano mkubwa chini ya mti wa mwavuli katikati ya kijiji. Wanakijiji wote, wazee kwa vijana, walihudhuria wakiwa na shauku kubwa ya kusikia yale ambayo mzee huyo angetaka kuwaambia.

Mzee Juma alisimama kwa madaha, akakohoa kidogo kusafisha koo lake, kisha akaanza kuzungumza kwa sauti ya upole lakini yenye mamlaka. "Enyi wana wa Malimbe," alisema, "Mazingira yetu ndiyo uhai wetu. Tunapokata miti bila

kupanda mingine, tunajichimbia kaburi la umaskini wenyewe. Angalieni mto wetu, kiwango cha maji kimepungua sana." Vijana walisikiliza kwa makini na wengi wao walianza kuona aibu kwa vitendo vyao vya uharibifu.

Ili kutoa suluhisho la kudumu, Mzee Juma alianzisha mradi aliouita "Mti Wangu, Uhai Wangu". Alitoa agizo kuwa kila kijana aliyekata mti mmoja alipaswa kupanda miti mitano badala yake. Pia, alizindua shughuli ya upandaji miti kila mwisho wa mwezi ambapo kijiji kizima kingeshiriki. Vijana walioonyesha bidii kubwa katika kutunza mazingira waliahidiwa zawadi za mbuzi na ng'ombe kutoka kwa baraza la wazee.

Baada ya miaka miwili ya kutekeleza mradi huo, kijiji cha Malimbe kilibadilika kabisa. Misitu ilirejea kuwa minene na ya kijani kibichi, ndege walisikika wakiimba nyimbo za kupendeza asubuhi, na mto ulifurika maji safi tena. Vijana walijifunza kuwa utunzaji wa mazingira si kazi ya serikali pekee, bali ni jukumu la kila mwananchi ili kuhakikisha mustakabali mwema wa vizazi vya sasa na vya baadaye.

Maswali:

32. Kijiji cha Malimbe kilikuwa maarufu kwa shughuli gani gani? (Alama 1)

33. Ni changamoto gani kuu iliyokuwa inakabili kijiji hiki kulingana na aya ya kwanza? (Alama 1)

34. Kwa nini Mzee Juma alihisi uchungu moyoni mwake alipoona misitu ikitoweka? (Alama 1)

35. Taja masharti au sheria mbili zilizowekwa na Mzee Juma katika mradi wa "Mti Wangu, Uhai Wangu". (Alama 1)

36. Unafikiri ni somo gani muhimu (maadili) tunalojifunza kutokana na hadithi hii? (Alama 1)

MWONGOZO WA KUSAHISHA

ZOEZI 1: MAZUNGUMZO (ALAMA 5)

(Kadiria jibu lolote sahihi la mwanafunzi linaloleta mantiki katika mazungumzo)

1. **Alamsiki / Hujambo / Sijambo** (Kulingana na muktadha: Juma anajibu salamu au anaeleza hali yake, mfano: "Sijambo" au "Hujambo pia").
2. **umeangalia / umekitafuta / umekagua**
3. **mwalimu** (mwalimu wa darasa)
4. **mitihani / majaribio / karatasi**
5. **shule / kufunga / kwenda**

ZOEZI 2: JALIZO (ALAMA 10)

6. **B.** hazina
7. **D.** kudumisha
8. **A.** kutupa
9. **C.** Kunawa
10. **B.** mbalimbali
11. **B.** bora (*Kumbuka: Kwenye mtihani chaguzi za 11 zilijirudia "kamili", jibu sahihi lililokusudiwa ni 'bora' au mlo 'kamili'*)
12. **D.** zote
13. **A.** kama vile
14. **B.** wa
15. **A.** changamfu
16. **C.** kuugua

ZOEZI 3: LUGHA NA SARUFI (ALAMA 30)

17. **Sauti katika neno 'Kalamu': (Alama 2)**
 - ☉ Vokali: **a, a, u** (Alama 1)
 - ☉ Konsonanti: **K, l, m** (Alama 1)
18. **Wingi: (Alama 2)**
 - ☉ **Funguo hizi ndefu zimepotea jana usiku.**
19. **Uakifishaji: (Alama 2)**
 - ☉ **Mama aliniambia, "Nenda sokoni ukanunue nyanya, kitunguu na chumvi."** (Zingatia: Herufi kubwa 'M', alama ya tesa/koma, alama za nukuu, na kikomo)
20. **Ngeli: (Alama 2)**
 - ☉ (a) Chakula - **KI - VI**
 - ☉ (b) Ukuta - **U - ZI**
21. **Kukamilisha Methali: (Alama 2)**
 - ☉ (a) Asiyesikia la mkuu **huvunjika guu (mguu).**
 - ☉ (b) Akili ni nywele **kila mtu ana zake.**
22. **Kinyume: (Alama 2)**
 - ☉ wasimame - **waketi / wakae chini**
23. **Kiunganishi: (Alama 1)**
 - ☉ **ingawa**
24. **Kitendawili: (Alama 1)**
 - ☉ Kuku wangu ametagia miingiba - **Nanasi**
25. **Kuandika kwa maneno: (Alama 2)**
 - ☉ (a) 4,500 - **Elfu nne, mia tano.**
 - ☉ (b) 12,050 - **Elfu kumi na mbili na hamsini.**
26. **Aina za maneno: (Alama 3)**

- ☉ Yule - **Kivumishi** (cha kuashiria)
- ☉ anakula - **Kitenzi**
- ☉ bivu - **Kivumishi**

27. **Jedwali la Wanyama:** (Alama 2)

- ☉ (a) Kuku - **Kifaranga**
- ☉ (b) Simba - **Shibli / Kipunda**

28. **Ukanushaji:** (Alama 2)

- ☉ **Sisi hatusomi hadithi nzuri kila asubuhi.**

29. **Vimilikishi:** (Alama 2)

- ☉ (a) Kitabu **changu** kimechanika kurasa zake.
- ☉ (b) Miguu **yao** ilikuwa na matope mengi baada ya mvua.

30. **Akisami:** (Alama 1)

- ☉ Subui / Sehemu moja kwa saba ($\frac{1}{7}$) - **Saba/Sehemu moja kati ya saba**

31. **Wakati Ujao:** (Alama 2)

- ☉ **Wakulima watawuna mahindi shambani.**

ZOEZI 4: KIFUNGU CHA KUSOMA (ALAMA 5)

(Kubali majibu yoyote yaliyosahihishwa kisarufi yenye maana sawa na haya)

32. Kijiji cha Malimbe kilikuwa maarufu kwa **ukulima wa matunda na mboga za majani.** (Alama 1)

33. Changamoto kuu ilikuwa **uharibifu wa mazingira uliosababishwa na vijana waliokata miti kiholela kwa ajili ya kuchoma mkaa na kupata kuni.** (Alama 1)

34. Alihisi uchungu kwa sababu **alijua fika kwamba bila miti, mvua ingepungua na njaa ingebisha hodi (ingeingia) kijijini mwao.** (Alama 1)

35. Masharti/Sheria mbili: (Alama 1 - nusu alama kwa kila hoja)

- ✗ **Kila kijana aliyekata mti mmoja alipaswa kupanda miti mitano badala yake.**
- ✗ **Kushiriki katika shughuli ya upandaji miti kila mwisho wa mwezi.**

36. Somo muhimu: Ni **jukumu letu sote kutunza mazingira ili kuepuka umaskini na kulinda mustakabali wa vizazi vijavyo / Uhifadhi wa mazingira huleta ufanisi.** (Alama 1)